Nr 2 - 2015

Spoven

Nordöstra Skånes Fågelklubb

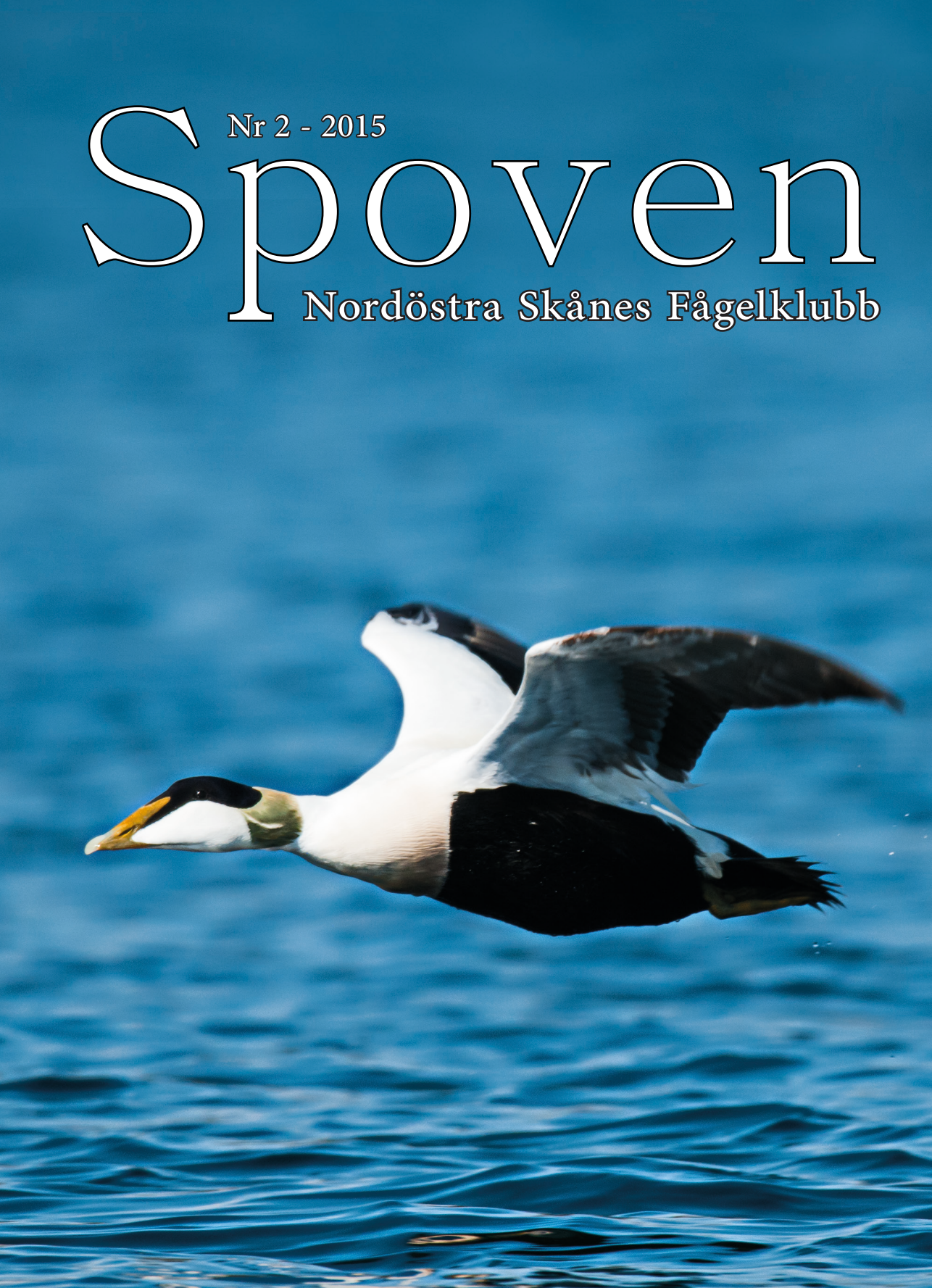

Spoven

årgång 39

Nordöstra Skånes Fågelklubb - En förening för fågelintresserade

Vi vill främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och fåglarnas livsmiljöer.

Vi vill sprida intresse för fåglar och fågelskydd hos allmänheten.

Verksamhetsområdet är Kristianstads och Bromöllas kommuner.

Vi arrangerar många exkursioner till intressanta fågellokaler, både nära och fjärran.
Vi anordnar trevliga innemöten med föredrag och bildvisningar om fåglar.
Vi erbjuder våra medlemmar lärorika och roliga studiecirklar.
Vi ger årligen ut fyra nummer av tidskriften Spoven.
Vi har kul när vi träffas. Kom med du också!
Vi organiserar och genomför ornitologiska undersökningar.
Vi föreslår och verkar för genomförandet av fågelskyddsprojekt och inventeringar.
Vi bistår myndigheter, organisationer och enskilda i ornitologiska frågor.

Föreningen har 700 medlemmar - du är också välkommen!

Sätt in medlemsavgiften på plusgiro 1 64 24 - 4 så får du också vår tidskrift SPOVEN i brevlådan! Medlemsavgiften 2015 är 125 kr. Medlem under 25 år/familjemedlem 25 kr.

Hjälp oss i fågelskyddsarbetet!

Nordöstra Skånes Fågelklubb
(medlemskap och adressändringar)

c/o Jan-Åke Nilsson, Lagerlyckevägen 2,
298 34 Tollarp. 044 - 310312

janank@hotmail.se

www.spoven.com

Organisations nummer: 802430-9349

Tidskriften SPOVEN (4 nummer per år)

Ansvarig utgivare	Jan Linder
Redaktion	Patrick Tollgren Lazarov Emil Andersson Fristedt Lars Göte Nilsson
Bildredaktör	Sven Birkedal
Tryck	GL-Tryck
2015 - Årgång 39	ISSN 1103-0917

Innehåll

Ordförande sjunger ut	4
Tranaktiviteterna 2015	5
Aktuellt i fågelmarkerna	7
Boktips	10
Fångad i flykten	11
	15 Upprop Bromölla
	17 Skärgårdsinventering 2014
	23 Fågelskådningens dag
	25 Läsarbilder
	27 Sand Life
Det kryper i holkarna	31
Vinterns glador	36
Erik Schönbecks fond	38
Tävlingsresultat	39
Program	40

Omslag fram: Ejder guding. foto: Patrick Tollgren Lazarov
Omslag bak: Ejder åda. foto: Linda Niklasson
Omslag insida (Brun kärrhök) och Innehåll foto: Patrick Tollgren Lazarov

Ordförande sjunger ut!

foto: Hans Cronert

I skrivande stund har vi räknat in totalt 14-17 rödspovar vid vår årliga aprilinventering, det vill säga i samma storleksordning som i fjol. Utöver Håslövs ängar och Isternäset fanns glädjande nog 3 rödspovar på Vinnö ängar. 2003 hade vi 30 par enbart på Håslövs ängar. Läget är således fortsatt prekärt för rödspov såväl som för andra vadare.

Vi har utöver andra negativa faktorer misstänkt ytterligare en faktor i området, nämligen sedimentation av järnslam från vatten i Helgeå vid både regelbundet återkommande och oväntade översvämningar som sommaren 2007. Dessa järnföreningar emanerar både från skogsmark längs ån uppströms och diknings- och invallningsföretag i vårt närområde (både jordbruksinvallningar och den stora invallningen av Nosabyviken). Detta är nu bekräftat genom en markprovtagning initierad av Vattenriket och genomförd av Hushållningssällskapet.

Järnhalten i åtskilliga markprover låg 3 till 7 gånger över normalhalten i de mest översvämmade delarna av Håslövs ängar. Järnet binder växtfosfor och begränsar därmed tillväxten av gräs och örter. Man befarar också att det finns en toxisk påverkan på evertebrater, dvs den föda, bl a insekter och daggmask, som t ex rödspoven lever av.

Under 2015 kommer Vattenriket och Länsstyrelsen att genomföra häckningsbiologiska studier av rödspov och tofsvipa för att se var i häckningscykeln det inte fungerar, dvs vad som gör att så få ungar kommer på vingarna. Kristianstad Högskola kommer att genomföra studier av såväl vegetation som evertebrater i området. Vidare kommer man att försöksvis tillföra fosfor till mindre områden. Det sistnämnda är egentligen som att svära i kyrkan när det gäller naturliga strandängar. Men även detta måste prövas.

Att enbart skylla strandängsvadarnas tillbakagång på järnutfällning vore att göra det enkelt för sig. Men det är en viktig pusselbit för att skapa kunskap kring och vidta rätt åtgärder för att rädda strandängsvadarna.

Nils Waldemarsson
ORDFÖRANDE

Tranorna vid Pulken 2015

Text: Hans Cronert

Vårens transäsong utmärker sig i alla avseenden. Den milda vårvintern gjorde att ”hemmatranorna” (sådana som häckar i vårt område) liksom i fjol anlände i februari.

foto: Bertil Troberg

Pulken var väldigt välbesökt även dagar då vädret var mindre bra.

Det bör vara tidig flyttstart från övervintringsområdena i sydvästra Europa, bra sträckväder under flyttningen och värme hos oss redan i början av mars som innebar att det redan den 8 mars fanns 450 övernattade tranor vid Pulken. Inga bönder hade då börjat så och därför hade ingen matning påbörjats.

Allt fler tranor anlände, samtidigt som det var fler som stannade än som gav sig vidare norrut. En lång period med ogynnsamt flyttväder, dvs kyla och vindar från nordsektorn, verkar ha bidragit. Den 18 mars fanns 1500 på plats och dagen efter påbörjades tranmatningen. Flera lantbrukare hade då påbörjat sådden och det var viktigt att undvika skador.

Liksom i fjol fanns det under en månads tid fler än 1000 tranor tid vid Pulken. Den 28 mars slogs rekord. Då var nämligen inte mindre än 8600 tranor samlade! Det kan jämföras med tidigare toppsiffran 7200 från 2011.

Den långa matningsperioden tillsammans med ett stort antal rastande tranor innebar att även mängden utlagd tranmat slår tidigare rekord. Preliminära siffror pekar mot mer än 40 ton, vilket kan jämföras med fjolårets 27 ton och 12,5 ton under2013.

foto: Hans Cronert

En vit stork, troligen från hägnet i Härnestad, går i spetsen för tranorna vid Pulken.

Att skåda tranor har blivit allt populärare och inte minst massmedia har hjälpt till att lyfta fram de goda möjligheterna att få komma i närkontakt med de stora fåglarna med sakkunnig guidning av fågelklubbens närvarande medlemmar, med Evert i spetsen, och naturum Vattenrikets utsända naturumvägledare. Även antalet mänskliga besökare har slagit rekord i år och ännu ej slutsammanställda siffror pekar på mer än 15000!

Det har sålts tranpins som aldrig förr, vilket givit stora intäkter och goda möjligheter att stödja fågelskyddsarbetet. Även Härnestads byalags försäljning av grillade korvar lär ha nått tidigare ej skådad nivå!

En ny, väl genomförd transäsong är till ända. Det goda resultatet bygger på ett bra samarbete med många aktörer, ingen nämnd, ingen glömd och tålmodighet hos närmaste grannar, när vägen vid några tillfällen varit närmast igenkorkad av bilar som parkerats olämpligt längs vägen.

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Tranorna har vant sig vid traktorn som sprider mat och flyttar sig inte mer än att traktorn kommer fram.

foto: Bertil Troberg

Ibland kan man skymta en ringmärkt trana. De är märkta med färgringar för att kunna avläsas på håll.

Hans Cronert
Naturvårdssamordnare
Kristianstads Vattenrike

Aktuellt i fågelmarkerna

Rapporterade fåglar 1 februari – 30 april

av Ulf Sjölin och Ulrika Tollgren

De flesta fynden är hämtade från ”rapportsystemet för fåglar” på Artportalen http://www.artportalen.se Det finns fler observationer att finna på http://www.spoven.com under menyn Aktuella Obsar. Du kan själv lägga in dina iakttagelser och på så sätt bidra till flödet av rapporter. Alla obsar är inrapporterade inom föreningens område. Ha i åtanke att alla observationerna ännu inte är granskade av någon raritetskommitté (RK eller RRK).

Årets vinter var snäll mot den övervintrande fläckdrillsnäppan vid Hamrarna som ännu är kvar i området. Numera har den bytt om till sin fläckiga sommarkostym och tycke verka ha uppstått till en alldeles helt vanlig drillsnäppa. Återstår att se hur historien fortlöper.

Flockar på mellan 20 och 30 mindre sångsvan sågs rastande i mitten av mars på både Håslövs ängar och Vinnö ängar samt sträckande över Pallersområdet i Åhus. 9 st rastande ägretthägrar vid Pulken den 11/4 är väl nästan periodens mest spektakulära fynd. Ett flertal andra fynd av 1-2 ägretter finns också rapporterade ifrån bland annat Herkulesviken och Härlövsängaleden. Denna häger verkar bli allt mer frekvent och kanske är den inom bara några år en av områdets nya häckarter?

Inte många skådare blir överlyckliga av nilgäss, men det är bara att konstatera att ett par har hållt till i området mellan Torsebro och Araslövssjön under några veckor. Denna art har ökat i Holland och Danmark

foto: Sven Birkedal

Ringtrast

och det är väl inte helt otänktbart att även denna gås etablerar sig i Vattenriket så småningom, oavsett vad vi tycker.

Lite snålare har det varit på ugglefronten och sparvugglan verkar vara borta ifrån Filkebodaområdet sedan stora områden av äldre skog har avverkats där. Både sparvuggla och pärluggla har däremot kunnat avlyssnas en liten bit sydost om Skärsnäs istället.

En annan art som ökat markant är brandkronad kungsfågel och flera skådare har noterat arten i Äspet vid scoutstugan och vid Höge väg vid Maltesholm samt vid Trollemölla.

Artportalen:
http://www.artportalen.se

Obsboken:
http://tinyurl.com/qcgu8rl

Gåsräkningen sep 2014 - mar 2015

Art	13 sep	12 okt	15 nov	13 dec	17 jan	14 feb	14 mar
Sädgås	-	-	4 583	8 205	10 685	7 307	16
Spetsbergsgås	-	4	1	75	16	20	1
Bläsgås	-	63	339	747	563	199	1 570
Fjällgås	-	-	-	-	-	-	-
Grågås	8 297	4 925	9 213	8 291	4 904	1 998	2 780
Grå x kanadagås	6	-	-	-	1	5	-
Kanadagås	70	32	843	1 298	3 410	3 169	143
Vitkindad gås	3 132	6 329	15 783	7 869	2 073	304	3 421
Prutgås	-	30	-	-	-	-	-
Rödhalsad gås	-	-	-	-	-	-	-
Stripgås	-	-	-	-	-	-	-
Totalsumma	**11 505**	**11 383**	**30 762**	**26 485**	**21 652**	**19 002**	**7 931**

foto: Hans Cronert

Brandkronad Kungsfågel

foto: Linda Niklasson

Fläckdrillsnäppan håller i skrivande stund fortfarande till vid östra Hammaren.

foto: Leif Segelström

Svarthuvade måsar. Den ena är ringmärkt.

Art	Plats och datum	Antal individer
Nilgås	Torsebro - Fredriksdal 24-30/4	2
Ägretthäger	Pulken 11/4 - 30/4	2-9
Brun glada	Pulken 9/2	1
	Tosteberga ängar 19/4	1
Stäpphök	Tosteberga ängar 16/4	1
	Ripa 23/4	1
Trana	Pulken 28/3	8600
Fläckdrillsnäppa	Fårabäck, 1/2 - 30/4	1
Brushane	Håslövs ängar 11/4	30
Svarthuvad mås	Terraviken 20/4	2
Sparvuggla	Rallate Skärsnäs 8/3 - 10/4	1-2
Pärluggla	Rallate Skärsnäs 9/3	2
	Blistorpskapellet 17/4	2
Ringtrast	Sånnarna 11/4 - 16/4	1-3
Bändelkorsnäbb	Dala Landön, 8/2 - 6/3	1
	Bjärnhult 6/4	2

Ulf Sjölin & Ulrika Tollgren

Boktips:

Fåglarnas trädgård

av Niklas Aronsson och Eva Stenvång Lindqvist

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Jag hade bestämt mig för att plantera en japansk lönn av någon sort i en omgjord rabatt. Så läste jag ”Fåglarnas trädgård” och någon vecka senare står en ”fågelbuske” i rabatten. Jag blev verkligen inspirerad av boken och började genast tänka på vilka blommor och örter jag kunde ha i min trädgård för att fåglarna skulle trivas ännu bättre där. Nåja, den första entusiasmen har lagt sig men faktum kvarstår – boken var verkligen en källa att ösa ur för en fågelintresserad trädgårdsägare.

Författarna är fågelskådare och Eva Stengård Nordqvist är dessutom trädgårdsentusiast. De ger tips på hur man kan planera sin trädgård och hur man sköter den så att fåglarna blir nöjda. Buskar att gömma sig och bygga bo i och växter som insekterna gillar. De insekter som fåglarna sen ska äta upp.

Vi får veta vad fåglarna vill bli serverade i fågelrestaurangen och hur den ultimata restaurangen ser ut. Måhända finns det olika stjärnstatus också här även om Michelin ännu inte har gett ut någon guide. För den händige finns en holktabell att rätta sig efter så att bostaden passar den fågel man tänkt sig. Måla eller inte måla? En smaksak – för fåglarna spelar det ingen roll.

Författarna har också intervjuat några trädgårdspecialister om hur de har planerat sina trädgårdar. En av dem fick en gång i uppdrag att planera en trädgård för en person som var maniskt rädd för fåglar. En svår uppgift av flera olika skäl – en helt tyst trädgård var inget hon själv gillade. Spovens läsare har nog inte de bekymren.

Läs och plantera!

Margareta Rydhagen

Fångad i flykten

Text: Ulrika Tollgren

Göran Knutsson, en veteran i fält med passion för allt vackert från mineraler, fåglar över orkidéer till musik. Göran har med dessa intressen som grund besökt femtioåtta länder. Dessa resor har han noga dokumenterat i ord och bild för att vid hemkomsten kunna producera både bildspel och reserapporter. Genom detta arbetssätt har han kunnat förmedla sina upplevelser till alla intresserade.

Foto: Ulrika Tollgren

Göran Knutsson

Göran har alltså mycket mer att berätta än vad som ryms här. Som en röd tråd genom denna livsgärning finns även ett genuint humanistiskt intresse som tar sig uttryck i skildringar av alla dessa möten med olika livsöden.

- Berätta lite om din bakgrund, varifrån kommer ditt starka naturintresse?

Jag föddes i Vollsjö 1947, men redan 1952 flyttade vi till Kaffatorp och den ”göingska urskogen”. 1957 flyttade vi till Kristianstad, men skaffade omgående ett sommartorp som visade sig vara Fjälkestads kommuns äldsta hus. Här lärde jag mig att det gick att leva med jordgolv. Efter några år flyttade vi sedan till ett litet torparställe i Ekestad. Eftersom far var sotarmästare flyttade vi runt en del. Skogen blev då min lekplats och de skogsbönder, särlingar, torpare som bodde där blev på så vis mina lärare i ”LHS” – livets hårda skola. En av våra grannar i Kaffatorp var ”torparbone” och ”etterhöstasnickare”. Det var han som lärde mig att med häst både plöja och köra självbindare, blanda gröpe till grisarna och handmjölka en ko ”tomme”, gilla grisar men också ingående kunskaper om naturen och allt vad den kan ge.

Där bodde också en lite udda man som kallades för ”klockemagarn” och det var nog bara jag som lyckades få kontakt med honom, men han lärde mig en hel del. Han lärde mig spränga sten med dynamit, men också hur man eldar med ett ”sjudygnaträ”. En annan av mina läromästare var konstnären Axel Olsson som lärde mig att blanda modellgips med resultat att jag har blandat all gips och lagt på allt grundgips till utvandrarstatyn i Karlshamn.

Min familj hade hela släkten i Malmö varför det på somrarna blev en ren folkvandring när släkten förlade sin semester hos oss veckovis. Vi hade lika gärna kunnat öppna ett sommarpensionat för där var alltid fullt med folk. Det berättas då att gästerna blev oroliga när jag som 5-åring sprang till skogs. Men mor lugnade dem med att ”de´ är ingen fara, han kommer hem när han är hungrig.”

Jag gick också med i skid- och friluftsfrämjandet och vi hade läger och verksamhet i Lerjevallen. När vi 1957 flyttade vi in till Kristianstad, cyklade jag ofta ut från stan, alltid själv. Det var så här naturintresset växte fram efter hand.

Min skolgång blev, som allt annat i mitt liv, krokig. Meningen var att jag skulle bli ortopedtekniker, men jag tröttnade snart på att knacka hålfotsinlägg och började istället att arbeta som sotare. Det tog 23 år att bli utsliten varefter jag började läsa på universitetet och då var det samhällsvetenskap och beteendevetenskap som blev mina specialämnen. En ny yrkesbana påbörjades, 25 år som gymnasielärare.Men jag hade ett geologiintresse med i bagaget och har idag samlat mineraler i över fyrtio år. Senare var jag med och startade en mineralklubb i Kristianstad, vilken tyvärr dog ut så småningom. Jag har alltid drivits av glädjen att får dela med mig av mina kunskaper och erfarenheter varför det var givet att jag hoppade på en guideutbildning på högskolenivå, vilket ledde till att jag blev auktoriserad guide. Följden blev att jag startade ”Tosteberga Guideservice” genom vilket jag guidar och håller föreläsningar om diverse ämnesområden. Vid ett tillfälle guidade jag en finsk naturvetarklubb ifrån Borgå om geologin på Kjugekull. Efter denna guidning så blev jag kallad fram till ledarna och blev upplyst att från och med då var jag medlem på livstid i Borgå naturvetarklubb och det kostar ingenting. Och så frågade de om jag ville följa med på en resa till Grönland och det ville jag gärna. Det blev inledningen på mina många resor, jag har varit i 58 olika länder. På Grönland hade vi turen att se en vacker islom i sommardräkt på nära håll och det var nog den upplevelsen som även gjorde mig till fågelskådare.

Jag har alltså rest mycket och besökt många platser långt innan turismen tog fart. Och alla dessa resor har varit helt fantastiska. Kina 1975, när Mao fortfarande levde, fick totalt endast 600 inresevisum. En fantastisk resa. Vi var tjugo stycken som blivit inbjudna av kinesiska staten för att arbeta som ambassadörer när kulturutbytet mellan Kina och Sverige påbörjades 1976.

Efter avslutat uppdrag i Kina skulle det visa sig att återresan blev äventyrlig. Det var nämligen så att ditresan följde helt den Transibiriska järnvägen, precis som vi beställt. Återresan däremot hade vi inte

beställt, bokat eller köpt returbiljetter för utan vårt syfte var att vi skulle pressa de ryska administratörerna på biljetter genom Gobiöknen och Ulan Bator. Efter många och långa förhandlingar lyckades vi får till stånd transitvisum. Vi blev därmed de första transitresenärerna genom Mongoliska Folkrepubliken i modern tid och förmodligen de första efter Sven Hedin.

- Hur ser din skådardröm ut?

Den är redan uppfylld, jag har haft glädjen att få uppleva så mycket fantastiskt på mina resor. När jag var i Sibirien fick jag lyckan att hålla en livs levande guldtrastunge i handen.

- Vilken var din första kikare?

Det var en Zenit zoomkikare 10x20.

- Hur ser din utrustning ut idag?

Jag har två tubkikare, en Kowa TS501 och en Swarovski 65:a. Min handkikare är en Swarovski 10x25.

- Varför ska fågelintresserade gå med i fågelklubben?

För att lära sig mera och få kontakter och för att stödja naturvården.

- Vilket smultronställe rekommenderar du Spovens läsare så här i sommartider?

Herremölla med alla fjärilar, hackspettar och hoppande laxöringar!

- Fem snabba till Göran:

√ Vildmark	-	Kulturmark
Fåglar	-	√ Orkidéer
√ Gryning	-	Skymning
√ Vår	-	√ Höst
Drag	-	√ Inventering

Ulrika Tollgren

Göran rekommenderar: Herremölla

Foto: Ulrika Tollgren

Herremölla är en idyll där Segesholmsån slingrar sig fram genom de gamla kvarnresterna.

Herremölla är en pärla sydost om Degeberga längs med Segesholmsån. Kör väg 19 söderut genom Degeberga och när byn tar slut och du passerat förbi reningsverket svänger du därefter av vid nästa väg österut.

Kör på grusvägen och passera till höger om en gård och när du sedan har golfbanan på höger sida börjar vägen gå brant neråt. Parkera då på någon av stickvägarna eller allra senast i parkeringsfickan till höger precis innan bron.

Här finns resterna av en gammal kvarn och Segesholmsån faller och slingrar sig genom dalen i meandering. Vid bron står några riktigt gamla kastanjer som är både ärrade och erfarna till fåglar, insekter och besökarens glädje. Här häckar forsärla och med lite tur kan du se hur kungsfiskaren drar förbi som en blåglimmande pil. Skogen runtomkring är blandad och i vissa delar åldersstigen och här kan du faktiskt stöta på alla våra hackspettar. Man kan gå i högvuxen bokskog eller i tallskog på stigen mot de betade backarna.

Längs ån finns många örter och området bjuder på en rik fjärilsfauna. I oktober och november kan man här få uppleva ett spektakulärt skådespel när lekmogna laxöringar tar sig uppströms genom att hoppa uppför de strömmande vattenfallen.

Det är inte många skådare eller andra heller för den delen, som hittat hit men ett besök på Herremölla bjuder alltid på upplevelser.

Bromölla kommun - klart underskattad bland fågelskådare

Text: Jan Linder

Hur kommer det sig att Skånes nordöstligaste kommun med sitt ur fågelsynpunkt spännande läge är så underskattat bland fågelskådare? Är det undrar någon? Svaret är tyvärr ett rungande ja, vilket blir mycket tydligt när man går in på Artportalen (www.artportalen.se)och där exempelvis jämför skådaraktiviteten och hur många arter som är sedda.

Kommunen är ju en del av vår fågelklubbs område och skillnaden mot Kristianstad är mycket stor, men även skillnaden mot kustkommungrannen åt andra hållet, Sölvesborg, är påtaglig.

Lite statistik från Artportalen (31 december 2014):

	Kristianstad	Bromölla	Sölvesborg
Sedda arter totalt	319	243	296
Antal skådare som noterat > 200 arter	51	0	7
Antal skådare som noterat > 100 arter	228	7	39
Antal skådare som noterat minst 1 obs	2265	373	970

Nu är det förvisso så att många skådar fågel utan att registrera sina observationer i Artportalen, men det torde knappast vara så att den andelen skulle vara skyhög för Bromöllaskådare jämfört med hur det är i andra kommuner. Så nog är det märkligt att endast 7 (!) fågelskådare har noterat 100 arter eller fler i Bromölla kommun. Bromöllaborna (och de före detta Bromöllaborna) ligger i topp, men inte ens någon av dem har nått upp i 200 arter sammanlagt. I Kristianstad är det flera som ser mer än 200 arter varje år.

Jag hör själv till syndarna. Trots att jag varit bosatt i Kristianstad i 13 år nu och skådat flitigt här, så hade jag enbart 14 arter noterade i Bromölla vid årsskiftet. Jag har egentligen aldrig varit där för att skåda fågel. Det ska bli ändring på det framöver!

Att skillnaden i antal sedda arter är så stor beror självklart inte enbart på skådaraktiviteten, utan det finns givetvis andra skillnader som kommunstorlek, biotopvariation etc., som är en annan del av förklaringen. Men helt klart är, att en högre skådaraktivitet i Bromölla kommun skulle ge en betydligt bättre bild av hur fågelfaunan där ser ut och även leda till en och annan spännande upptäckt, både av för kommunen nya arter och för skådaren en och annan trevlig ny lokal att lära känna.

Under 2000-talet har 20 nya arter noterats i Bromölla kommun, motsvarande för Kristianstad är 24 och för Sölvesborg 26. Inte så stor skillnad där således, men ju fler som setts, desto svårare att upptäcka nya! Några ”lätta” arter att bli först med finns inte, senaste verkligt lätta arterna

Foto: Linda Niklasson

Roskarl, Bromöllas kommunfågel.

som ”förstagångsnoterats” är tofsmes och tamduva år 2000 och havstrut 2004. Bland arter som setts i både Kristianstad och Sölvesborg men inte i Bromölla, men som borde gå att hitta med lite mer skådartid finns exempelvis: stäpphök, fjällpipare, dubbelbeckasin, kustlabb, svarthuvad mås, busksångare, lundsångare och inte minst brandkronad kungsfågel.

Lite svårare, men inte omöjliga är exempelvis: svarthalsad dopping, någon islom, silkeshäger, mindre sumphöna, tuvsnäppa, skärsnäppa eller varför inte en citronärla?

Så alla ni klubbmedlemmar som tycker om att hitta nya fågellokaler att bekanta sig med, alla ni som vill bidra till allas vår ökade kunskap samtidigt som ni är i skådartagen, alla ni som aldrig funderat på fågelskådning i Bromölla tidigare, - nu är det dags! Och det närmaste målet för åtminstone varje ”hårdskådande” medlem i klubben måste ju vara att åtminstone komma över ”skamgränsen” 100 sedda arter i Bromölla kommun inom en 2-årsperiod! Så ut och leta i kända och okända lokaler! Hitta dina egna favoritlokaler i Bromölla kommun som du vill ha koll på i fortsättningen och rapportera dina observationer på Artportalen.

Bland alla som passerar 100 i Artportalen noterade arter i Bromölla kommun under 2015 lottar vi ut en akvarell målad av Carl-Christian Tofte.

Och den som upptäcker en för kommunen ny art får givetvis uppmärksamhet och glädjen av att få skriva om sin upptäckt under rubriken **”XXXX-fågeln - ny art för Bromölla kommun”**.

Janne Linder

Begränsad inventering av häckfåglar i nordöstra Skånes skärgård under 2014

Text: Nils Waldermarsson

Begränsad inventering av häckfåglar i nordöstra Skånes skärgård under 2014
Under en lång följd av år har fågelklubben följt utvecklingen i vår nordostskånska skärgård. Här följer en sammanställning av resultaten för 2014. Tyvärr med mest negativa intryck i förhållande till tidigare år.

Projektet ”Naturvårdsåtgärder i den nordostskånska skärgården” pågick under 2006-2009. Fågelklubben och Fågelstationen har under 2010 och 2011 fortsatt i egen regi och utan ekonomiskt stöd med samma åtgärder som vidtogs under projekttiden. Under 2012 inriktades åtgärderna på en fullständig strandängsinventering på samtliga landfasta strandängar mellan Fårabäck och Edenryd enligt särskilt uppdrag från länsstyrelsen. Under 2013 och 2014 har åtgärderna inriktats mot boräkning på öarna Saltholmen och Trueskär. Utöver detta har vissa riktade inventeringsåtgärder vidtagits liksom särskild följning av tärnpopulationen och röjningsåtgärder på Trueskär.

Utanför de åtgärder som redovisas nedan har Kalvaholm under 2013 och 2014 betats av utegångsfår. Under 2014 med drygt 15 djur. Åtgärden är dock inte initierad av fågelklubben eller fågelstationen utan är genomförd på enskilds initiativ. Åtgärden bedöms ha bromsat en del av igenväxningen på holmen. På obetade öar har igenväxningen ytterligare accelererat under 2014.

Resultat och kommentarer artvis för Saltholmen och Trueskär

Inventeringen genomfördes 2014-04-30 av Patrik Olofsson, undertecknad och två medhjälpare som boräkning. Antalet intakta bon var lägre än 2013. Möjligen hade den tidiga våren inte tidigarelagt häckningsstarten som vi antog. Vidare var åtskilliga bon rövade av trut. Dock räknas endast bon med ägg eller i förekommande fall ungar. Det fanns inga tecken på rävförekomst vilket varit fallet fram till 2012.

Antalet par inom parentes avser motsvarande inventering 2013.

Knölsvan: Saltholmen 1 par (1 par), Trueskär 1 par (3 par). Uppgången under 2013 var tydligen av mer tillfälligt slag. Liksom under senare år ses få ungar.

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Knölsvan på ägg

Grågås: Saltholmen 0 par (2 par), Trueskär 2 par (12 par). Här skedde en dramatisk nedgång som inte kan skyllas på tidig inventering då arten är den första att ha äggkullar. Att grågåsen är relativt sparsam på Saltholmen torde bero på öns karaktär, relativt öppen. Men på Trueskär har igenväxningen ökat och ger goda möjligheter till skydd för grågåsbona. Har den nedgång i häckningspopulationen som skett i övriga områden nått skärgården?

Kanadagås: Saltholmen 0 par (1 par), Trueskär 0 par (0 par). Den långsiktiga trenden för kanadagås i området har varit klart vikande över en tjugoårsperiod. Detta tycks hålla i sig.

Vitkindad gås: Saltholmen 46 par (70 par), Trueskär 27 par (38 par). Åtskilliga av de rövade bona tillhörde vitkindad gås varför årets resultat inte kan ses som ett brott på den långsiktiga trenden för arten som är starkt ökande.

Snatterand: Trueskär 0 par (1 par). Inga bofynd vid detta tillfället. Bofynd finns bl a från motsvarande räkning 2011 och 2013. Arten har ökat över åren och från att ha varit en sällsynthet blivit en relativt vanlig andfågel i skärgården. Den påbörjar dock häckningen så pass sent att bofynd är ovanliga så här tidigt

Gräsand: Saltholmen 2 par (1 par), Trueskär 1 par (3 par). Den långsiktiga trenden tyder på en viss minskning på dessa holmar. Däremot visar inventeringen 2012 att arten har en stabil population i hela området.

Ejder: Saltholmen 27 par (53 par), Trueskär 41 par (74 par). Uppgången i antalet ejderbon bröts. Då även många rövade ejderbon hittades är detta en del av förklaringen men inte hela.

Allmänt känt är den kraftiga nedgången i populationen i Östersjön med upp till 90 %. Kustinventeringen från 2012 visar i berört område en nedgång på cirka 60 %. Därutöver verkar antalet ungar senare under försommarn vara relativt lågt. Vidare förekom en hel del sena och omlagda kullar. Även här kan predation från trut liksom mink ha betydelse.

foto: Sven Birkedal

Ejder

Strandskata: Saltholmen 1 par (1 par), Trueskär 0 par (1 par). Den återkomst som noterats från 2007 och framåt håller i sig. Under andra besök varnar strandskata för bo och ungar varför häckning med säkerhet sker på båda holmarna.

Skärfläcka: Trueskär 0 par (0 par). Liksom under 2013 gick ett antal skärfläckepar till häckning senare under maj bland tärnorna på Trueskär. Tyvärr förstörde ett högvatten de illa placerade bona. Detta är ingen ovanlighet för en del arter i skärgården.

Skrattmås: Trueskär 3 par (0 par). Tre bon med ägg hittades. Under maj gick några tiotal par till häckning och några lyckades kläcka ut ungar. Skrattmåskolonin var förmodligen för liten för att stå emot predation från trut och kråka och därmed så kom få eller inga ungar på vingarna.

Gråtrut: Saltholmen 85 par (105 par), Trueskär 176 par (238 par). Även gråtruten drabbades av en viss nedgång. Boplundring av andra arter fortsatte mer än vanligt under hela häckningsperioden. Näringsbrist från andra födoresurser kan vara en förklaring.

Havstrut: Saltholmen 4 par (7 par), Trueskär 6 par (10 par). Efter att ha varit uppe i ”normalstor” numerär så minskade även havstruten. Orsaken till nedgången för svårförklarlig.

Skräntärna: Trueskär 1 par (1 par). Det trogna gamla paret, för det är förmodligen samma fåglar, återvände till Trueskär. Paret hade två ägg i boet. Men för en gång skull tycks de inte förmått att stå emot predationen utan misslyckas sorgligt nog med sin häckning. Beklagligt nog fanns heller ingen häckning på Gruarna eller Rustningsskär där skräntärnor häckat tidigare år.

Fisktärna: Trueskär 30-35 par (60 par) Inledningsvis såg tärnhäckningarna på den för ändamålet iordningställda strandremsan bra ut. Efterhand minskade tyvärr omfånget på kolonin och i början av juli återstod endast en handfull halvvuxna tärnungar. Åter måste förklaringen predation från trut sättas i första hand.

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Skräntärna

foto: Patrick Tolgren Lazarov

Syskonen silvertärna. En är något blyg.

Silvertärna: Trueskär 11-15 par (5 par). Även några par silvertärna ingick i kolonin på Trueskär. Därutöver valde 6 par att gå till häckning på en annan del av holmen. Här fann Patrik Olofsson två fåglar som var försedda med ljusloggrar och som ingår i forskningsprojektet kring silvertärnans flyttningsvägar. Den ena av dessa infångades och avlästes. Tyvärr gick häckningen lika illa här som i den stora kolonin.

Övriga områden

I denna del av rapporten redovisas endast arter där det föreligger hyggligt säkra uppgifter eller uppskattningar.

Vitkindad gås: > 300 par. Utöver de redovisade paren från projektöarna så finns häckande vitkindade gäss på de flesta öar och holmar i skärgården. Bl a hittades ett överraskande stort antal på Rakö, 80 bon, i samband med äggprickning (skyddsjakt). Detta uppdrag genomfördes inte av fågelklubben. Uppskattningen mer än 300 par får ses som ett minimiantal.

Svärta: 0 par (1 par?). Endast en observation av en hane finns under häckningstid. Då arten är sen med sin häckningsstart kan möjligen något par ha funnits men är i så fall ej rapporterat.

Storskarv: 500 - 550 par (531 par). Efter nedgången från 2010 och framåt har populationen stabiliserats. I huvudkolonin på Lägerholmen har en viss minskning skett. Då många ungar i kolonin var så stora att de lämnade bona vid räkningstillfället gjordes enbart en uppskattning. 400 till 450 aktiva bon fanns i kolonin. I nyetableringen från 2013 (8 bon) på Brödjeholmen hade en betydande expansion skett. Här fanns 109 bon i olika stadier. Dock övergavs många av dessa då två yngre havsörnar flitigt härjade i denna kolonin.

Kärrsnäppa: 1 par (1 par). Vårt antagande från 2013 att vi sett det sista kärrsnäppeparet i området kom på skam. Ett par på Vannebergaholmen gick till häckning och beslogs med ägg/ungar. Det är naturligtvis inget som bär långsiktigt men varje häckning av denna unika ras är värdefull.

Roskarl: 0 par (0 par). Efter tre år i rad utan observationer i häckningstid kan vi numera utesluta roskarlen som häckfågel i området.

Skrattmås: 15 par (25 par). Skrattmåsen uteblev helt från sin gamla häckningsholme i inloppet till hamnen i Tosteberga liksom under 2013. Trycket från predatorer, framför allt mink och korp, är uppenbarligen högt här. En liten koloni fanns rapporterad öster om Tosteberga. Detta tillsammans med häckningen på Trueskär ger cirka 40 par i området.

Silltrut: 4 par (7-8 par). Tyvärr minskar silltruten ytterligare. Med säkerhet kan endast 2 par på Klinten resp Brödjeholmen noteras. Detta är en halvering från de cirka 8 par som noterats under de senaste åren. 1980 häckade 670 par i skärgården

Kentsk tärna: 0 par (0 par). Någon häckning skedde inte under 2013 och 2014. Det fanns inga stora stabila skrattmåskolonier kvar som kunde erbjuda arten skydd. Orsaken till detta redovisas under skrattmås. Däremot fanns i Blekinge på Falkaholmen utanför Sölvesborg en stor skrattmåskoloni. Här häckade kentsk tärna med hela 160 par, dessutom framgångsrikt. De nyss flygga ungar som rapporteras inom området härrör sannolikt därifrån.

Fisktärna/Silvertärna/Småtärna: En blandad koloni började häcka på Ældermansskäret söder om Tosteberga ängar. Minst 10 par fisktärna, 5 par silvertärna och 5-6 par småtärna. Tyvärr gjorde kreaturen som hade skäret som viloplats varma dagar fullständig ”äggakaka” av denna häckningen. Även ett antal skärfläckebo gick samma väg. Åtgärder måste vidtas så att detta inte upprepas kommande år.

foto: Patrick Tollgren Lazarov

Silltrut

Tordmule: Unders de senaste åren har tordmule regelmässigt kunnat observeras runt Lägerholmen under häckningstid. Arten har ökat i Östersjön och en etablering är inte otänkbar. Tyvärr utgör förekomst av mink på Lägerholmen ett allvarligt hinder för detta.

Skärpiplärka: 0 par (0 par). Som konstaterats tidigare i den årliga rapporten under de senaste åren har skärpiplärkan utgått som häckfågel. Numera observeras knappast ens rastande fåglar under våren i skärgården.

Övrigt

Vid besöken kontrolleras även förekomsten av döda fåglar även om fokus inriktas på de levande. Intrycket är att relativt få döda fåglar hittats. Således hittades vid boräkningen den 30/4 endast tre döda gråtrut, en död skrattmås och tre döda ejdrar. Detta trots noggrant eftersök. Dock hittades i augusti fem döda unga gråtrutar på Klinten utan särskilt eftersök. Med tanke på observationerna av utökad predation på ägg och ungar av andra arter så har förmodligen gråtrutarna svårt att hitta tillräckligt med föda.

Problemet med räv på öarna har beskrivits tidigare år i motsvarande rapporter. Under 2012 genomfördes effektiv jakt på räv och under de tre senaste åren har såvitt kan noteras ingen räv funnits på öarna under häckningsperioden.

Tyvärr har däremot minkförekomsten ökat. Även under 2014 observerades mink så långt ut som på Lägerholmen. Det innebär att vi inte kan betrakta något område eller ö som minkfritt. Därmed finns små möjligheter för sådana arter som t ex svärta att lyckas med sin häckning. Likaledes lär inte tordmule kunna etablera sig här ute.

Nils Waldemarsson

Fågelskådningens dag 10 maj

av Nils Waldemarsson

För andra året genomfördes Fågelskådningens dag längs Linnérundan. Nya inslag var bl a guidade turer och att Arkelstorps scoutkår serverade grillad korv i bröd till hågade vid Tivoliparken. Tyvärr gjorde förmodligen vädret att presumtiva besökare tittade ut på den molniga himmeln med duggregn på morgonen och därefter vände sig om i sängen och somnade om. Antalet observerade fågelarter, drygt ett åttiotal, översteg nämligen betydligt antalet besökare som stannade kring cirka 80 personer. Några av dessa fastnade nog länge på första stationen där ringmärkning visades.

Vi som fanns på plats mötes av en nästan öronbedövande konsert från näktergal som ackompanjerades av många gräshoppssångare i buskmarkerna. Likaså fanns många tillfällen att öva på de olika sångarnas stämmor. Årets första bivråk liksom mosnäppor och tornseglare tillhörde de nyanlända fåglarna. Mellan lokstallarna och kanalhuset ropade göktytorna starkt, ja de var faktiskt två. Kanske därför tytan funnits på plats i nästan 14 dar i denna för arten något udda miljö. Uppmärksamma deltagare noterade även kungsfiskare, svart rödstjärt och pungmes.

Även sedvanliga tipsrunda ingick och hela åtta kuponger med 13 rätt lämnades in. Duktigt gjort således. Prislistan för dessa är upprättad efter dragning.

Som vanligt tackar jag såväl besökare som alla funktionärer för genomförandet av och deltagandet i detta arrangemang.

foto: Patrick Tolgren Lazarov

Vid ringmärkningsstationen visades bland annat törnsångare upp efter ringmärkning.

foto: Josefin Svensson

Stationen vid kanalhuset med bland annat håvning var välbesökt.

Rätt tipsrad för tipsrundan Fågelskådningens dag 10 maj 2014

Fråga	Svar	Kommentar
1	X	En kungsfågel väger cirka 5 gram
2	1	Bilden visar en tjäder
3	1	Gulsparven förefaller räkna till sju under sin sång
4	2	Grågåsen är den vanligaste gåsen som häckar i Vattenriket
5	X	Det märkliga boet är ett pungmesbo
6	2	Stortrapp häckade på sandiga områden under 1800-talet
7	1	Rödspoven är Kristianstads kommunfågel
8	X	Gransångarens sång låter silt-salt silt-salt...
9	X	Tranorna matas i Pulken
10	1	Sothönans bläs är vit
11	2	Pilgrimsfalkar blev förgiftade i Kristianstad
12	2	Skäggdopping kan bära sina ungar på ryggen
13	X	“Rede i vassen” var arkitektens namn på naturum

Prislista tipsrundan

1:a pris Fågelakvarell av C C Tofte	Karl-Inge Persson Kristianstad
2:a pris Fågelakvarell av C C Tofte	Ingalill Röstén Kristianstad
3:e pris Skånes fåglar del 1 och 2	Anders Sigfridsson Åhus
4.e pris Fågelsparbössa	Gert Nyberg Knislinge
5:e pris Vykort	Stig Åke Olofsson Rinkaby
6:e pris Vykort	Ingrid Abrahamsson Gärds Köpinge
7:e pris Vykort	Maj Raae Kristianstad
8:e pris Vykort	Eva Sigfridsson Kristianstad

Nils Waldemarsson

Läsarnas bilder

Du som läsare kan maila in bilder till redaktionen som sedan kan publiceras i Spoven och på får Facebooksida. OBS! Ni får endast skicka in bilder som ni själv har tagit och som ni har rättigheter till. Publicerade bilder hittar ni på https://www.facebook.com/NordostraSkanesFagelklubb i albumet ”Läsarnas bilder”.

foto: Gith Hanzon

Trädkrypare fotograferad i Kulturlandskapet Ballingstorp.

foto: Mattias Roos

Stenskvätta

foto: Mikael Larsson

Röd glada med något som sitter fast i vingen.

foto: Anna Barsk Holmbom

Nyfiken kattuggleunge.

Skicka bilderna till webmaster@spoven.com skriv ”Läsebild” i rubriken på brevet. Du behöver inte ta bilden med en riktig kamera, bilder tagna med mobil går också bra. Skicka den största versionen av bilden du har. Skulle bilden inte vara tillräckligt högupplöst för tryck så publiceras den endast på vår hemsida/Facebook.

Du som fotograf behåller alla rättigheter till bilden. Vid publicering så skriver vi alltid ut ditt namn som fotograf. Vi har endast rätt att publicera bilden i Spoven och på vår hemsida/Facebook.

Sandmarker ska återigen myllra av liv

Text: Karin Hernborg

I projektet Sand Life ska igenväxta sandmarker i Skåne, Halland och på Öland öppnas upp igen för både människor och sällsynta växter och djur.

foto: Linda Niklasson

Fältpiplärka är en rödlistad art vars negativa trend förhoppningsvis kan vändas med restaureringen av sandmarker.

Sandmarkerna ger oss människor natur att njuta av. De är också levande titthål bakåt i historien. Öppna sandmarker har funnits i våra trakter sedan inlandsisen drog sig tillbaka för 15 000 år sedan. Alltsedan dess har arter samlats på genom årtusenden och artrika miljöer har växt fram. Idag finns dock bara fragment kvar av det vidsträckta landskap som doftade av backtimjan, hedblomster och sandnejlika och som Linné beskriver från sin Skånska resa i trakten av Åhus 1749. De få områden vi har kvar och de som vi kan återställa är avgörande för om vi ska kunna stoppa utrotningen av en lång rad hotade sandmarksarter.

En sandig historia

De sandiga markernas historia handlar om ett landskap i ständig förvandling, skapat av både naturens krafter och människans aktiviteter. Sandmarkerna är också berättelsen om ett myller av växter och djur som behöver varm, bar sand och ett öppet landskap för att trivas.

Sandflyktens tid

Problemen med yrande sand var allra störst här hos oss på 17- och 1800 talet. Odlingslandskapet var hårt utnyttjat av en växande befolkning. Hanöbuktens sandrika kust

och Kristianstads slättbygd var med några få undantag skogfri och särskilt utsatt för vindarna. Träden hade gått åt till virke och ved. Odling, bete, den magra sanden och den pinande vinden höll markerna öppna. Blåsten hade fritt spelrum och bar med sig sand som förstörde grödor, yrde vid stugknutarna och la sig på vägarna. Idag kan vi få en aning av vad sandflykten innebar när vinden tar i över åkrarna på Kristianstadslätten.

Tallplanteringar förändrade sandfälten

Flera faktorer bidrog till att sandflykten var hejdad på bred front på flygsandfälten utmed kusten redan vid slutet av 1800-talet. Lagstiftning med tvång att plantera tall och utskiftningen av byarna under 1800-talet var de viktigaste orsakerna. Skiftena gav varje lantbrukare sin egen jord att bruka i ett samlat skifte. Nya brukningsmetoder gjorde också att lantbruket blev effektivare på kort tid och att det gemensamma betet av utmarkerna utmed kusten upphörde. Utvandringen pågick samtidigt och ledde också till att trycket på landskapet lättade. Sanden stabiliserades när tallplantor växte upp och dämpade vinden. Utvecklingen har varit densamma i övriga Skåne, i Halland och i flera länder i övriga Europa. Öppna flygsandfält utmed kusterna har ersatts av planterade tallskogar under de senaste 150 åren.

Badliv väckte sandspöket

Nästa utveckling som förvandlat sandkusten på bred front sedan dess började när sommarstugebebyggelse och badliv växte fram efter andra världskriget. Man ville bygga så nära stranden som möjligt. I de strandnära dynerna var sanden öppen och den gamla oron för sandflykten fick nytt liv. Sandstaket byggdes, ris och tång breddes ut för att binda sanden och vresros och bergtall planterades för att stabilisera dynerna. Idag vet vi att den sentida oron för sandflykt vid kusterna till mycket stor del har varit obefogad och att de senaste hundra årens radikala förändring av landskapet med planteringen av tallskogarna, ny bebyggelse och den naturliga igenväxningen har ställt till det för de öppna sandmarkernas biologiska mångfald.

Omistliga sandvärden i Vattenriket

Under 2000-talet har kunskaperna och medvetenheten om sandmarkernas höga naturvärden ökat alltmer. Arter och artgrupper som tidigare varit förbisedda har kommit fram i ljuset, framförallt gäller det insekterna. Listorna över kända arter i sandmarkerna blir allt längre i takt med att kunskapen ökar genom inventeringar. En analys av kända hotade arter i Biosfärområde Kristianstad Vattenrike i februari 2015 visar att det finns 775 rödlistade arter i området. Av dem är 142 akut och starkt hotade (CR och EN), hälften av dessa är i sin tur sandmarksarter. Ledorden för denna mångfalds behov är varm sand, öppen sand, kalkrik sand, betad sandhed, blommande växter, spillning från gräsätare och solvarma brynmiljöer med död ved.

Fältpiplärkan paraplyart för sandig mångfald

Fältpiplärkan (*Anthus campestris*) är en viktig paraplyart i öppna sandmarker eftersom den symboliserar en livsmiljö som spelar stor roll också för många andra röd-

foto: Karin Hernborg

Utemuseumet i Natura 2000-området i Friseboda.

listade arter. Den bygger sitt bo på marken och födosöker på solvarma sandfläckar genom att springa ifatt sina byten av flugor, steklar och spindlar. Fältpiplärkan har minskat kraftigt i Sverige under de senaste 25 åren och orsakerna är sannolikt flera. Den omfattande igenväxningen av sandiga häcknings- och födosöksmiljöer spelar en stor roll här hos oss.

Natura 2000 och Life+-projektet Sand Life

Natura 2000 är ett nätverk av skyddad natur inom EU. Syftet är att utrotningen av djur och växter ska hejdas och att deras livsmiljöer ska förbättras. Varje medlemsland bidrar till att fylla nätverket med sin specifika och värdefulla natur. I Sverige finns drygt 3500 Natura 2000-områden. De flesta är också skyddade som nationalpark eller naturreservat.

Life+ är EUs program för finansiering av större miljö- och naturvårdsprojekt i Europa och en stor del inriktas på just Natura 2000-områden, Sand Life är ett sådant projekt.

70 miljoner för åtgärder under 6 år

Syftet med projektet Sand Life är att sandiga marker i södra Sverige återigen ska få ett myllrande växt- och djurliv. I projektet ingår 23 Natura 2000-områden i Skåne, Kalmar och Hallands län. De olika Länsstyrelserna deltar med Skåne som projektledare och utöver det är Kristianstads Vattenrike, Lunds Universitet och Stiftelsen Skånska landskap med i projektet

Genom restaureringar ska livsmiljöer för sandmarkernas arter återskapas och förbättras och försvunna arter ska få en möjlighet att komma tillbaka. Projektet har en

budget på 70 miljoner kronor varav hälften är EU-medel. De åtgärder som ska genomföras under projekttiden (2012-2018) är framförallt restaurerings- och skötselinsatser, uppföljningar av effekterna på växt- och djurlivet och olika typ av informationssatsningar.

I vår hörna

I Kristianstads kommun ingår Natura 2000-områdena Gropahålet, Rinkaby skjufält, Friseboda, Kumlans och Möllegårdens naturreservat och det lilla området Lyngby som ligger vid Evereöd. I Bromölla kommun är inga områden representerade i projektet.

Uppföljning av fågelliv

En av uppföljningsinsatserna är att följa förekomsten av häckande fältpiplärka, trädlärka och nattskärra i de olika projektområdena. Alla tre arterna ingår i EUs fågeldirektiv vilket innebär att de är utvalda som arter som vi i Europa har en skyldighet att skydda och skapa förutsättningar för. Den första heltäckande inventeringen har gjorts 2013 och den kommer att upprepas 2017. Restaureringen av öppna sandområden gynnar framförallt fältpiplärkan. En hel del åtgärder berör också tallskogsmiljöer där gläntor ska öppnas upp och luckiga strukturer tas fram. Av den anledningen har trädlärka och nattskärra valts ut som karaktärsfåglar eftersom man räknar med att de ska gynnas av just de åtgärderna.

Information på nätet och på plats

Mer om projektet och vad som pågår i olika områden finns att läsa på hemsidan: www.sandlife.se. Ute på plats vid Östra sand på Rinkabyfältet och vid parkeringen vid Strandridaregården i Friseboda naturreservat finns två informationsplatser som tagits fram inom projektet i Kristianstads Vattenrikes regi. Där kan man läsa om sandmarkernas historia och mångfald och om den speciella platsen.

SandLife

Life

NATURA 2000

Karin Hernborg
Ekolog, Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Gott om småkryp men ont om fimpar i fågelholkar

Text: Arne Halling, Rebecca Hessel och Lars Jonsson, Högskolan Kristianstad.

Vår förening har sedan 2009 stöttat ett holkprojekt som varje år ser till och underhåller ca 200 fågelholkar. Förra året fick forskarna på Högskolan i Kristianstad analysera det som hittades i holkarna vid den årliga holk tömningen.

Har ni någon gång undrat över vad för insekter och andra ryggradslösa djur som finns i en fågelholk? Många som sysslar med fågelholkar och tänkt tömma dem på våren, har märkt att där är gott om loppor. Vad mer finns i en fågelholk?

Fåglar bygger många olika typer av bon i fågelholkarna. Pilfinkar gör stora, luftiga bon som går upp till ingångshålet, talgoxar och blåmesar gör väl madrasserade tjocka bon med mycket mossa och en del hår, starar lägger några pinnar, blad och lite växtdelar på botten. Pilfink och mesar håller rent i bona och avlägsnar all spillning, stararna däremot låter ungarnas skit vara kvar i boet. Fåglar är således mångan-vändare av byggmaterial till sina bon.

En mängd olika parasiter lever tillsammans med fåglar i fågelbon med negativa effekter, bl.a. på reproduktionsförmågan och överlevnaden. Vissa fåglar, bl.a. starar, har länge varit kända för att skydda sina bon från parasiter genom att tillföra växtmaterial med frånstötande ämnen, med minskad parasitförekomst som följd. En studie i Mexiko City av Suárez-Rodriguez m.fl. från 2012 som fått stor uppmärksamhet visade att en del fåglar i stadsmiljö använder cigarettfimpar i sina bon med betydelse för förekomsten av parasiter. Bon med stort antal fimpar hade i den mexikanska studien signifikant färre parasiter och högre grad överlevnad hos fågelungarna.

Med vetskap om att det trots omfattande tobakskampanjer finns ett stort avfallsproblem i Sverige där enligt *Håll Sverige Rent* slängs ca 1 miljard cigarettfimpar varje år, så väcktes vårt intresse att studera förekomsten av fimpar och småkryp i fågelbon.

När vi fick tillgång till de bon som Mårten Björnsson och hans vänner samlat i Kristianstad infann sig en möjlighet att studera förekomsten av cigarettfimpar, vilka insekter och andra kryp som finns i bon i fågelholkar. Ganska mycket finns skrivet om vad gäller skalbaggar och fågelparasiter, men förvånansvärt lite om vad man mer kan finna i holkar. Möjligen är det så att man valt, medvetet eller omedvetet, att inte undersöka bon i holkar utan hellre de som känts mer naturliga, t.ex. håligheter i träd, i grenverk på buskar och träd och på marken, d.v.s. sådana som inte varit av människan gjorda boplatser.

Antalet fågelholkar är stort och man har satt upp dem i många olika typer av miljöer. En stor andel fåglar häckar i sådana, så intresset för vad som finns i bona i fågelholkar borde därför vara stort. Med denna undersökning försöker vi täppa till en del av den kunskapsbrist som finns.

Insamling och tömning av holkar

Materialet till denna studie fick vi från holkar som Mårten Björnsson med vänner har satt upp och övervakat i flera delar av Kristianstad. Varje år sen 11 år tömmer de dessa holkar genom att, beroende på hur holken är konstruerad, öppna dem antingen med att fälla upp framsidan av holken och raka ut allt material ned i en plastpåse eller genom att öppna bottnen av holken och dra ut bomaterialet med en krok ned i en påse. Varje bo förvarades för sig i egen påse. De 60 holkar vars innehåll vi undersökte tömdes i oktober och november 2014 av Mårten Björnsson tillsammans med Olle Månsson och Lennart Sjöland.

Undersökning av bona

Bomaterialet från holkarna förvarades i kylskåp (och ett fåtal i frys) innan vi började undersöka dem. Vi gick igenom materialet från dessa holkar genom att lägga lite i taget av bomaterialet i vita baljor till hälften fyllda med vatten och sedan med pincett samla in alla ryggradslösa djur och cigarettfimpar vi kunde hitta. De ryggradslösa djuren lades i små burkar med sjuttioprocentig etanol för säker förvaring. Djuren räknades och artbestämdes senare. Några bon undersöktes efter att ha varit nedfrusna till -20C°. Dessa bon fick undersökas på ett lite annorlunda vis eftersom djuren inte gick att se om materialet placerades i vatten. I stället fick vi behandla det torrt i baljorna. Vi kollade igenom alla bon som varit frysta efter förekomst av fimpar, sedan undersökte vi bara andelen ryggradslösa djur, framförallt loppor, i de bon där fimpar konstaterats förekomma.

foto: Lennart Sjöland

Mårten Björnsson i färd med att tömma en holk.

Fågelbon i holkarna

De fågelarter som vars bon var vanligast i denna undersökning var mes, i detta fall talgoxe och blåmes (23 bon), pilfink (17 bon) och stare (14 bon). Det fanns också fyra bon av rödstjärt, ett av nötväcka och även tre ekorrbon. I en del holkar hade två olika fåglar häckat och vi fann sex bon byggda ovanpå ett annat bo, vanligtvis starbo i botten och pilfinksbo ovanpå. Av de 60 undersökta fågelholkarna hade 50 stycken fågelbon, nio av dessa var avslutade i förtid. Sju holkar var helt tomma, utan något bomaterial.

Loppor

Förvånansvärt många insekter och spindeldjur fanns i fågelholkarna. Mest fann vi loppor (ordning Siphonoptera) och spindlar (ordning Arachnida). Sammanlagt hittade vi drygt 8000 olika ryggradslösa djur i holkarna. I genomsnitt påträffades drygt 130 ryggradslösa djur/holk. Av dessa var

7222 loppor, d.v.s. drygt 90% av alla. I genomsnitt fanns så mycket som 122 loppor per fågelbo, med en stor variation på antalet loppor. Således en rejäl spridning av antal loppor. Som mest hittades 1105 loppor i ett enda bo. I 21 av fågelholkarna fanns minst 100 loppor, d.v.s. i mer än var tredje holk. I nästan alla fågelbona fanns det loppor, endast i ett starbo saknades loppor helt. De allra flesta av lopporna var hönsloppor, *Ceratophyllus gallinae*. Några få procent var andra fågelloppor. I flera holkar påträffades en vinteraktiv art av loppor som parasiterar på ekorrar, *Tarsopsylla octodecimdentata*.

foto: Lars J Jonsson

Pilfinksbo med cigarettfimpar.

De tomma holkarna saknade oftast loppor, men kunde ibland ha några stycken. I några av de holkar där fåglarna hade lämnat bona så fanns ekorrloppor, vilket gör att man kan misstänka att ekorrar stört fåglarna så att dessa övergett boet. Mårten Björnsson hade noterat ekorre i två av holkarna, men med tanke på bomaterial och funna ekorrloppor misstänker vi att de hållit till i ytterligare tre holkar.

Tyvärr hittades bara fyra bon med fimpar. Antalet fimpar var i snitt lågt, ungefär 0,5 per bo, jämfört med en genomsnittlig förekomst av 8 och 10 per bo i studien från Mexiko City. Två av bona var pilfinksbon och två var starbon. Hos pilfinkarna fanns tretton respektive sju fimpar, hos stararna tre respektive en. Antalet loppor i dessa bon var lågt, i de två pilfinksbona 22 respektive 33, hos stararna 5 respektive 26 loppor. Antalet loppor var annars mycket högt i pilfinksbona som saknade fimpar. Det var i dessa vi hittade flest loppor, i fallande mängd: 1105, 826, 337, 245 och 107, i medeltal 524, betydligt fler än i övriga bon. För att vara säkra på att fimparna påverkar antalet loppor behövs fler bon med fimpar för att kunna beräkna och säkerställa en påverkan av fimparna. De ställen som bona kom från var inte några platser med många rökare. Antalet fimpar som fåglarna samlar in beror antagligen också på mängden fimpar i den närmaste omgivningen. Ett pilfinksbo som tydligen tagits över av ekorre hade bara 6 loppor (varav fem ekorrloppor) och kan inte räknas in. I bon av mesar hittades inga fimpar, de tycks inte använda fimpar till sina bon.

Spindlar

Det fanns anmärkningsvärt mycket spindlar i fågelbona, mycket mer än i tidigare undersökningar. Sammanlagt påträffades drygt 600 individer av hela 27 arter spindlar. I genomsnitt hittades 10 spindlar per fågelholk. Som mest hittades så mycket som 105 spindlar i en enda holk. Dominerande av spindlarna var två arter av säckspindlar (spindelfamiljen Clubionidae): eksäckspindeln *Clubiona brevipes* och barksäckspindeln *Clubiona corticalis*.

Dessa två arter utgjorde tre fjärdedelar av alla spindlar. Nästan alla av spindlarna tillhör arter som gärna lever på träd, men som inte är särskilt anpassade av leva i hålrum. Mera om spindlarna kommer i en särskild artikel.

Övriga insekter och andra leddjur

Skalbaggar fanns en del av, mest av vanlig tjuvbagge, *Ptinus fur*. Av denna hittades sammanlagt 66 individer. Trots allt ett ganska stort antal. Arten lever av bomaterialet i bona. Annars var det inte många individer av någon art, även om ganska många arter skalbaggar hittades. Ännu är inte alla skalbaggar bestämda. Av övriga insekter fanns den vanliga tvestjärten *Forficula auricularia*, i ganska många fågelholkar. Inga andra tvestjärtsarter hittades. I övrigt enbart en del puckelflugor (familjen Phoridae), några skinnbaggar, enstaka mångfotingar, gråsuggor och myror - och i en fågelholk ett stort bålgetingbo. En del av de flugpuppor som fanns i bona kan vara från parasiterande flugor.

Kvalster och hoppstjärtar samlades inte in. Hade dessa också tagits med hade det sammanlagda antalet troligtvis varit över 9000 individer av ryggradslösa djur. I tre av fågelbona var det gott om små ljusa kvalster. Om dessa var fågelparasiter eller nedbrytare av materialet i fågelbona är oklart. Inga fjäderätare (ordning Phthiraptera) eller fästingar hittades.

Parasiter, nedbrytare och övervintrare

Loppor är parasiter som övervintrar i bona. Deras livscykel är ofta nästan ett år. Förutom dem så fann vi få parasiter. De flesta andra parasiter stannar inte kvar i bona över vintern. Troligen finner man

foto: Lars J Jonsson

Insamling av hönsloppor vid genomgång av mesbo med massor av loppor.

fler parasiter strax efter det att fågelungarna lämnat holkarna. Med så gott om loppor i bona kan det inte vara lätt att vara holklevande fågel. Gamla bon innehåller ofta loppor och andra parasiter, som kan vara skadliga för nästa kull fågelungar och rensas därför oftast ut.

En del av de insekter bl.a. hoppstjärtar och många av de skalbaggar som vi fann är nedbrytare som lever av bomaterialet och de födorester m.m. som finns i bona. Den största delen av de arter vi fann använder antagligen bona för övervintring, som är ett jämförelsevis torrt och skyddat ställe. Det isolerande bomaterialet och själva holken ger antagligen högre överlevnadschanser för de djur som övervintrar i holkar.

Nya undersökningar att göra

Att bona samlades in sent på hösten har troligtvis en stor betydelse för vad som fanns i bona. I fortsatta undersökningar bör insamlandet göras nästan direkt efter att fågelungarna lämnat holken för att få

foto: Rebecca Hessel

Hönsloppa, svepelektronmikroskopbild.

en intressant jämförelse av förekomsten då av insekter och andra ryggradslösa djur. Om där är, som vi misstänker, en stor skillnad kommer det att bekräfta att de flesta djuren vi fann var övervintrare.

Vad gäller fimpar så kan man i nya studier strategiskt och systematiskt placera holkar vid platser där det finns gott om fimpar eller så kan man lägga in fimpar i holkarna innan eller under bobyggandet. Detta för att kunna få tillräckligt med material för att statistiskt kunna säkerställa ifall fimpar minskar antalet loppor och andra parasiter i holkar. Intressant hade varit att se om pilfinkar eller andra fåglar medvetet väljer att samla in fimpar till boet.

Kort sammanfattning

I holkarna fanns mycket gott om loppor, många spindlar och insekter. Antalet fimpar i bona var litet, inte så stort som vi hade hoppats på.

Tack

Ett stort tack till Mårten Björnsson och hans vänner som samlat in och gett oss bomaterialet.

Arne Halling
Rebecca Hessel
Lars Jonsson
Högskolan Kristianstad

Referenser

Björnsson, M. 2014. Årsrapport för tionde verksamhetsåret: "Livat I holken" – En förening för spridande av solsken och holkar. Spoven 38: 23-25.
Björnsson, M. 2015. Livat i holken – Förening för spridande av solsken och holkar. Årsrapport för elfte verksamhetsåret. Spoven 39: xx-xx.
Du Feu, C.R. 1987. Some observations on fleas emerging from tit nestboxes. Ringing & Migration, 8: 123-128.
Fauth, P.T., Krementz, D.G & Hines, J.E. 1991. Ectoparasitism and the role of green nesting material in the European starling. Oecologia 88: 22-29.
Gajdos, P. Kristofik, J. & Sustek, Z. 1991. Spiders (Araneae) in the Bird´s Nests in Slovakia. Biologia (Bratislava) 46: 887-905.
Harrison, C. & Castell P. 1998. Bird Nests, Eggs and Nestlings of Britain and Europe. Revised edition. Collins Field Guide. Harper Collins.
Mittmann, H.W., Havelka, P. & Ruge, K. 1992. Insekten und Gliedertiere als Bewohner von Vogelnistkästen. Insecta 1: 81-89.
Suárez-Rodríguez M., López-Rull, I. & Macías Garcia, C. 2012. Incorporation of cigarette butts into nests reduces nest ectoparasite load in urban birds: new ingredients for an old recipe? Biol Lett 9: 20120931.

Många glador även denna vinter

av Evert Valfridsson

Minst 155 röda glador tillbringade vintern inom klubbens område! Det är resultatet, när vi för sjätte gången räknade övervintrande glador första lördagen i december.

Bara startåret 2009 kunde vi notera fler fåglar eller 173 ex. Den rel. milda vinter vi upplevt hittills är självfallet en betydande anledningen till det här resultatet.

Som vanligt besökte vi de platser, som vi de senaste åren kunnat konstatera som övernattningsplatser för de röda gladorna i Kristianstads och Bromölla kommuner. Tack vare beteendet att samlas i flockar för gemensam övernattning under vintermånaderna har man en god möjlighet att få en ganska bra uppfattning om antalet övervintrande fåglar.

Dessa platser finns på flera ställen i vårt område. Som vanligt är det området kring Vanneberga (Tr. Ljungby) som verkar vara en verklig magnet i det här sammanhanget. Minst 47 glador räknades in den 6 december förra året, när vi genomförde inventeringen. Det är bara två färre än toppnoteringen på 49 individer från 2009. Men vid samtliga tillfällen, som vi räknat, har det här området lockat till sig många av vinterns fåglar.

Fast det högsta antalet glador hittills i våra trakter sågs 2009 i skogspartiet mellan Gringelstad och Kristianstads flygplats då hela 61 fåglar sågs – 2012 är ett annat tillfälle med många glador: 59 individer sågs den gången! Men vid räkningarna däremellan var antalet lägre och 2014 sågs ”bara” 29 ex.

Resten av de 155 röda glador i december förra året, hittades vid senaste räkningen, fanns bl.a. i området Degeberga-Borrestad, vid Oppmanna kyrka och kring Gaddaröd/

foto: Sven Birkedal

Röd glada

Huaröd. Från enstaka upp till en handfull röda glador sågs på 10-talet platser. Säkerligen fanns det nog ytterligare fåglar vid räkningstillfället på ställen, som vi missat.

Hör av Dig till undertecknad, om Du känner till ytterligare något ställe som hyser övervintrande glador inom vårt område och som vi kanske missat.

Trots sin ovetenskaplighet ger den här satsningen, som alltså genomförts sedan 2009, bra fingervisningar om var en del av våra röda glador väljer att tillbringa en del av dygnet under vintermånaderna. Liksom naturligtvis hur det rådande vinterklimatet påverkar fåglarna och deras vilja att stanna kvar i våra trakter den här tiden på året. Lägsta antalet med vinterglador noterade vi redan andra året, då vi bara lyckades hitta 35 fåglar inom klubbens område. Då hade vi visst också en ”rälig” vinter – åren med toppsiffrorna hade inget riktigt vinterväder vid räkningstillfället.

Evert Valfridsson

Antalet övervintrande röda glador:

Lokal/år	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vanneberga	49	25	37	27	22	47
Karsholm/Råbelövssjön						7
NV Fjälkinge Backe/Oppmanna kyrka	47	3	23	14	25	15
Karpalund/Önnestad/Kristianstad	2	0	0	0	2	2
Gringelstad/Everöds flygplats, Ugerup	61	6	0	59	25	29
Borrestad	0	0	0	2	4	4
Vittskövle	0	0	0	1	0	2
Olseröd, Åhus kärr m.m.	5	1	4	2	1	4
Degeberga mot Borråkra	9	-	19	15	25	17
Gaddaröd, Hörröd, m.m.	-	-	0	6	1	14
Djuringsholm, Söderäng m.m.	-	-	-	-	-	8
Maltesholm	-	-	-	1	2	1
Yngsjö Kapell/Egeside, Åhus kärr	-	-	-	5	15	0
Ilnestorp/Tollarp	-	-	-	-	2	4
Sjögård	-	-	-	-	-	1
Summa:	**173**	**35**	**83**	**132**	**124**	**155**
Väderförhållande vid inventeringen	Ingen vinter	Vinter	Blåst och regn	Dagen före vintern	Dag efter storm, minusgrader	Plusgarder, svag vind, dis

Erik Schönbecks donation

Erik Schönbeck ringmärkte under 65 år mer än 121 000 fåglar. Erik donerade strax före sin bortgång 2003 en ansenlig penningsumma till fågelklubben vars avkastning ska komma fågelforskningen till del.

Första utdelningen ur donationen skedde hösten 2005. Exempel på projekt som erhållit bidrag är:

- Småfågelholkar i urban miljö
- Holkprojekt för olika ugglearter i skogsmiljöer
- Antipredatorburar till skydd för ängshökshäckningar
- Ringmärkningsprojekt på Näsby fält

Här följer ett sammandrag av donatorns vilja och statuterna för donationen:

> *Stiftelsens ändamål är att stödja vetenskapliga undersökningar av fågelfaunan inom Nordöstra Skånes Fågelklubbs område (Kristianstad och Bromölla kommun). Det föreligger dock ej hinder för att stödja jämförande undersökningar utanför fågelklubbens verksamhetsområde.*
>
> *Exempel på sådana undersökningar är populationsundersökningar, sträckräkningar, ringmärkning och liknande. Vidare kan fågelskyddsbefrämjande åtgärder och populationshöjande åtgärder som t ex uppsättning av holkar och plattformar vara lämpliga.*
>
> *Stiftelsen bör även främja enskilda medlemmars kunskaper genom att stödja medlemmens deltagande i kurser, symposier eller andra fågelstationers verksamhet.*
>
> *Stiftelsens medel är enbart avsedda för amatörornitologer.*
>
> *För att erhålla medel krävs medlemskap i Nordöstra Skånes Fågelklubb. Det förutsätts att stipendietagaren redovisar sitt resultat på lämpligt sätt, exempelvis i fågelklubbens tidskrift.*
>
> *Avkastningen från donationen utgörs för tillfället av 14 000 kr. Den eller de personer som genomför eller planerar något projekt som passar in enligt donatorns vilja kan ansöka om hela eller delar av summan senast den 31 augusti 2015.*

Ansökan om medel, som bör innehålla en fullödig redogörelse för projektets intentioner, genomförande, mål och hur redovisning skall ske, insänds till:

Nordöstra Skånes Fågelklubb
C/o Nils Waldemarsson
Skånegatan 6, 295 32 Bromölla

Resultat läsartävling:

Läsartävlingen är nu avgjord. Efter att adderat alla röster där röst på 1:a plats gav 3 poäng och röst på 2:a plats gav 2 poäng blev resultatet följande:

Omslag #2 hamnade på första plats med 17 poäng.
Fotograf: Hans Cronert

Omslag #11 hamnade på andra plats med 16 poäng.
Fotograf: Patrick Tollgren Lazarov

Omslag #1 hamnade på tredje plats med 12 poäng.
Fotograf: Hans Cronert

Och här är vinnarna:
1:a plats Olle Månsson - Kristianstad
(endast en person hade samma val som slutresultatet)

2:a plats Wivi Tjäder - Degeberga
(enda som röstade på de 2 vinnande, men i fel ordning)

3:a Gith Hanzon - Kristianstad
(Lottad. Person som röstat på omslag #2 som 1:a plats)

Priserna kommer att skickat till vinnarna.

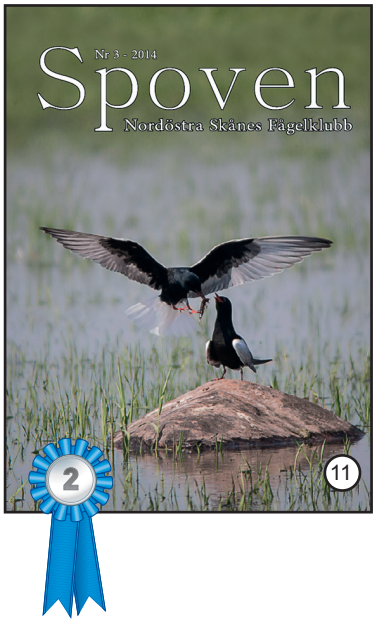

Sommarens program

Alla är hjärtligt välkomna och var inte rädda för att komma med även om ni saknar tubkikare. Alla som har låter gärna andra också titta. Undrar du över något så ring till respektive kontaktperson. Kontaktuppgifter för alla exkursionsansvariga hittar du i slutet av programmet. Ha även för vana att besöka vår hemsida där alla arrangemangen finns uppdaterade om något skulle ändras: www.spoven.com

JUNI

Tis 2 juni **Biosfärdag**

Invigning av tre sandiga reservat utanför Åhus. Samling kl. 15 vid Furehov. Sandmarkerna väster om Åhus har en lång historia, som bäddat för ett unikt växt- och djurliv. Välkomna att fika och ser hur man förr plöjde marken med häst. Följ med på en vandring och lär mer om den mångfald, som blommar och lever i den varma sanden.

Läs mer om detta arrangemang och annat som händer på naturum Vattenriket på deras hemsida: http://tinyurl.com/naturum

Ons 6 juni **Linnérundan på nationaldagen**

Traditionellt gör vi en vandring längs Linnérundan på nationaldagen – så även i år! Samling kl. 08.00 på parkeringen vid naturum där Evert Valfridsson väntar på att starta guidningen. Ta med kikaren och glöm inte lite förmiddagsfika! Vi gör detta tillsammans med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen i Kristianstad och naturum Vattenriket. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 10 juni **Linnérundan**

Vi samlas kl. 08.00 och följer med Evert Valfridsson ut längs Linnérundan och njuter av fågellivet. Ta med kikaren och glöm inte lite förmiddagsfika! Vi gör detta tillsammans med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen i Kristianstad och naturum Vattenriket. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Lördag 13 juni **Storkdag i Viby**

Det är på nytt dags att se hur resultatet för de båda frilevande storkparen i Viby ser ut. Vi samlas vid gårdsbutiken i Viby kl. 13.00 och lyssnar till information kring den vita storken och hur arbetet i det skånska storkprojektet går. Även representanter för Storkens Vänner! Som avslutning ca kl. 15.00 så ringmärks årets ungar. Ett arrangemang som vi gör tillsammans med Storkprojektet, Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen i Kristianstad och naturum Vattenriket. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

JULI

Sön 12 juli **Vadarspaning i Äspet I**

De första vadarna har redan börjat vända åter mot söder och så småningom till sina övervintringsplatser. Tre söndagar i rad kommer vi att finnas i fågeltornet i Äspet, Åhus och försöka få koll på vilka fåglar, som stannar till i en av våra pärlor bland våtmarker. Samling parkeringen här kl. 07.00. Kontaktperson. Evert Valfridsson

Sön 19 juli **Vadarspaning i Äspet II**

Se ovan! OBS! Samling parkeringen i Äspet Åhus kl. 17.00. Kontaktperson: Ulrika Tollgren.

Sön 26 juli **Vadarspaning i Äspet III**

Se ovan! OBS! Samling parkeringen i Äspet, Åhus, kl. 07.00. Sven Birkedal är på plats och guidar. Kontaktperson: Linda Niklasson.

Näktergal, foto: Patrick Tollgren Lazarov

AUGUSTI

Sön 16 aug **Skåneleden vid Vesslarp**

Tillsammans med Ulrika Tollgren gör vi en tur till Skåneleden vid Vesslarp strax intill nordvästra hörnan av sjön Immeln. Samling kiosken i Immeln kl. 08.00 – samåkning från parkeringen vid naturum kl. 07.15. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Ulrika Tollgren.

Ons 19 aug **Linnérundan**

Hur ser det ut på tätortsnära delar av Kristianstads Vattenrike mitt i skördemånaden och t.ex. för de som fyller år den här dagen? Tillsammans med Evert Valfridsson kollar vi hur det ser ut på fågelfronten. Samling kl. 08.00 på parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 23 aug **Hemmamarker med Hans Cronert**

Tillsammans med Hans Cronert ger vi oss till något intressant område och ser hur fågellivet är i sensommartid. Samling på parkeringen vid naturum kl. 07.00. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 26 aug **Linnérundan nr 165**

Samling kl. 08.00 på parkeringen vid naturum, där Evert Valfridsson tar oss med ut bland fågellivet i denna tätortsnära del av Vattenriket. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum. Kontaktperson: Evert Valfridsson

Sön 30 augusti **Fågelcirkeln startar igen …**

Kl. 17.00 gör vi avspark för ännu en upplaga av fågelcirkeln ”Fåglarna i din närhet” på Studiefrämjandet Sydost, V Storg. 51 H i Kristianstad. Tillsammans med ledaren Evert Valfridsson tittar vi närmare på vilka arter, som vi kan uppleva omkring oss i vår del av landet. Vi tränar på olika artkaraktärer, hur och var de olika arterna lever etc. Som vanligt vänder sig cirkeln till både dig, som varit med ett tag, och till dig, som är nybörjare i fågelmarkerna. Vi träffas under ca 15 sammankomster – de flesta utomhus – fram till vintern. Det kostar 100:- att vara med – 125:- tillkommer för den som inte redan är medlem i fågelklubben.

Anmälan senast 2015-08-26 till Evert Valfridsson, tel. 044-32 30 45 el. 070-602 30 45 eller per e-post: evert.valfridsson@naturskyddsforeningen.se. Han kan också berätta mer.

SEPTEMBER

Tis 1 sept **Vi tränar labbar än en gång …**

Frustrerat tvingas du konstatera, att du måste skriva 3 ex kustlabb/fjällabb/bredstjärtad labb efter 5 spännande timmars sträckskådning i Friseboda en tidig oktoberdag! Under kvällens innemöte kommer vi att titta mer på, hur man blir säkrare på att artbestämma labbar, som sträcker förbi vårt område. Vilka detaljer bör man titta efter? Hur åldersbestämmer man labbar? När dyker de olika arterna upp? Kom och vässa dina fältkunskaper kring de svårbestämda labbarna tillsammans med Greger Flyckt på Studie främjandet Sydost, V Storg. 51 H i Kristianstad, med start kl. 18.30.

Glöm inte fågelboken!

Vi följer upp kvällens innemöte på **lördag 19 september** och **söndag 11 oktober**, där vi förhoppningsvis får träna på våra nyvunna kunskaper tillsammans med Greger. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 2 sept **Linnérundan**

Samling på p-platsen vid naturum kl. 08.00, där Evert Valfridsson väntar och sedan guidar genom fågellivet i tidigaste hösten. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Fre 4 – sön 6 sept **Falsterbo Bird Show 2015**

OBS! Nytt för året är att evenemanget kommer att äga rum i och runt Falsterbo Strandbad, alltså i omedelbar anslutning till ändhållplatsen för busslinjerna 100 och 300 – men också närmare näsets södra strand. Hela första planet i den byggnad som skall bli Falsterbo naturum kommer att utnyttjas liksom området runt byggnaden. Observationsplattformen på byggnadens tak kommer dock inte att bli färdigställd till årets event. Mer om evenemanget kommer att finnas på hemsidan www.falsterbobirdshow.se

Lör 12 sept **Gåsräkning**

Fågelklubbens 13 gåsinventerare ger sig ut på säsongens första uppdrag för att se hur många och vilka gäss som finns i våra marker nu. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Talgoxe. foto: Patrick Tollgren Lazarov

Ons 9 sept **Prat efter mat med Hans Cronert**

Kl. 12.15 – 13 i hörsalen naturum dags för prat efter mat med Hans Cronert, som berättar om arbetet med att skydda strandängarna och fågellivet i Vattenriket.

Läs mer om detta arrangemang och annat som händer på naturum Vattenriket på deras hemsida: http://tinyurl.com/naturum

Lör 12 sept **Kalas med Biosfärområdet**

Bisfärområdet Kristianstads Vattenrike firar sina första 10 år med en rad olika aktiviteter på naturum mellan kl. 11 och 17.

Läs mer om detta arrangemang och annat som händer på naturum Vattenriket på deras hemsida: http://tinyurl.com/naturum

Tis 15 sept **Fågelskådarskola kring rovfåglar**

Kom till Studiefrämjandet Sydost, V Storg. 51 H i Kristianstad, senast kl. 18.30! Tillsammans med Greger Flyckt blir det några timmars skådarskola med fokus på rovfåglar. Han har samlat lite bilder, där han pekar på viktiga karaktärer som ska stärka och hjälpa oss i kontakten med den här intressanta gruppen fåglar. Ta med Fågelguiden och kikaren. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 16 sept **Linnérundan**

Evert Valfridsson guidar längs Linnérundan denna dag, när Dag har namnsdag - med start från parkeringen vid naturum kl. 08.00. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Lör 19 sept **Sträckskådning med Greger**

Tillsammans med Greger Flyckt samlas vi i Juleboda och kollar in vad som just nu sträcker längs vår skånska ostkust. Samtidigt prövar vi våra nya kunskaper från skådarskolan för knappt 14 dagar sedan. Samling kl.06.30 parkeringen Juleboda. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 20 sept **Höstfåglar på Näsby fält**

Emil Andersson-Fristedt tar med oss på en exkursion till Näsby Fält med samling kl.08.00 på Norra Lingenäsets parkering. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Ulrika Tollgren.

Ons 23 sept **Linnérundan i höstdagjämning**

Hur ser fågellivet ut i höstdagjämningstid? För att hitta svaret ger sig Evert Valfridsson iväg ut längs denna tätortsnära del av Vattenriket med start kl. 08.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost Naturskyddsföreningen och naturum. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 27 sept **Hemmamarker med Linda**

Tillsammans med Linda Niklasson ger vi oss ut bland höstfåglar någonstans i hennes hemmamarker som hon har en speciell förkärlek till. Kanske kan det bli så att dagens övningar hamnar i något angränsand landskap österut! Vi samlas vid Maxi i Bromölla senast kl. 08.00. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Linda Niklasson.

Ons 30 sept **Linnérundan**

Evert Valfridsson ger sig iväg ut längs denna tätortsnära del av Vattenriket med start kl. 08.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum Kontaktperson: Evert Valfridsson.

OKTOBER

Lör 3 okt **World Birdwatch Day i Friseboda**

Det är dags för en världsomspännande manifestation av fågelskådare, som vi uppmärksamma med lite spaning på pågående fågelsträck. Vi drar ner till Friseboda och skådar tillsammans med Jan Linder ut över Östersjön och de fåglar, som sträcker förbi där den här morgonen och förmiddagen. Samling parkeringen i Friseboda kl. 07.00 med förhoppning om tjänliga vindar! Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Sön 4 okt **World Birdwatch Day på Håslövs ängar**

Ännu en uppmärksamhet av denna världsfågelskådardag! Nu tar vi oss till Håslövs ängar tillsammans med Evert Valfridsson och ser vad denna höstlördag har att erbjuda. Samling kl. 08.00 på parkeringen Håslövs ängar. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 7 okt **Linnérundan**

Hösten är i antågande och därmed förändringar i fågellivet. Hur märks detta på Linnérundan? Evert Valfridsson försöker lista ut ett svar på detta och ger sig iväg ut längs denna tätortsnära del av Vattenriket - med start kl. 09.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost Naturskyddsföreningen och naturum. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Bofink. foto: Patrick Tollgren Lazarov

Sön 11 okt **Ännu mera sträckskådning med Greger**

Vi gör ytterligare ett besök vid kusten i Juleboda och testar våra kunskaper kring labbar och annat som sträcker förbi. Även den här gången är det Greger Flyckt som hjälper oss att hitta rätt. Samling parkeringen i Juleboda kl. 07.00. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 14 okt **Linnérundan 171**

Evert Valfridsson ger sig iväg ut längs denna tätortsnära del av Vattenriket med start kl. 09.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Lör 17 okt **Gåsräkning**

Märks den första hösten av i gåsflockarna, som finns omkring oss i vårt område? Efter dagens arbete för klubbens gåsräknare vet vi en del av svaret. Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Ons 21 okt **Linnérundan**

Evert Valfridsson ger sig iväg ut längs denna tätortsnära del av Vattenriket med start kl. 09.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum Kontaktperson: Evert Valfridsson.

November

Sön 1 nov **Linnérundan 173**

Evert Valfridsson ger sig iväg ut på en av årets sista turer längs denna tätortsnära del av Vattenriket - med start kl. 10.00 från parkeringen vid naturum. Glöm inte kikare och lite förmiddagsfika! Vi gör det här i samarbete med Studiefrämjandet Sydost, Naturskyddsföreningen och naturum Kontaktperson: Evert Valfridsson.

Anpassa kläder och skodon efter väder och årstid! Ta gärna med fika – vi är ofta ute 3-4 timmar. Ha även för vana att besöka vår hemsida där alla arrangemangen finns uppdaterade om något skulle ändras: www.spoven.com

---

Kontaktpersoner:
Ulrika Tollgren: 0738-08 37 73, ulrika.tollgren@orthanc.se
Evert Valfridsson: 044-32 30 45 el. 070-602 30 45, evert.valfridsson@naturskyddsforeningen.se
Linda Niklasson: 0456-297 90 el. 0709-32 22 52, linda.niklasson@yahoo.com

---

Vi finns på Facebook!

NORDÖSTRA SKÅNES FÅGELKLUBB

Styrelsen

Nils Waldemarsson ordf	0456-281 22
Jan Linder v ordf	0725-882 051
Josefin Svensson sekr	0708-226 589
Jan-Åke Nilsson kassör	044-31 03 12
Ulrika Tollgren	0738-083 773
Greger Flyckt	044-12 16 99
Linda Niklasson	0456-297 90

Lokal rapportkommitté

Nils Waldemarsson (Sammankallande)
Greger Flyckt, (Rapportmottagare)
Floravägen 13, 291 43 Kristianstad
044-121699, *greger.flyckt@utb.kristianstad.se*

Linda Niklasson
Hans Cronert
Göran Flyckt
Thomas Lindblad
Jan Linder
Christer Neideman
Ulf Sjölin
Emil Andersson Fristedt

Fågelstationskommitté

Greger Flyckt	044-12 16 99
Patrik Olofsson	044-23 52 21
Kaj Svahn	0703-524 969

Programkommitté

Evert Valfridsson (sk)	044-32 30 45
Linda Niklasson	0456-297 90
Ulrika Tollgren	0738-083 773

IT-kommitté

Patrick Tollgren Lazarov (sk) 044-914 34
lazarov@orthanc.se
Ulrika Tollgren (ansv. utgiv.) 044-914 34
ulrika.tollgren@orthanc.se
Sven Birkedal 044-24 87 44

SPOVEN-redaktionen

Patrick Tollgren Lazarov (samk.) 044-914 34
Ekbacken 7, 290 37 Arkelstorp
lazarov@orthanc.se

Jan Linder (ansv. utgivare) 0725-882 051
linder.jan@telia.com

Emil Andersson Fristedt 0704-406 656
emilande@gmail.com

Lars Göte Nilsson 0706-341 113
info@birdwave.se

Sven Birkedal (bildredaktör) 044-24 87 44
sven.birkedal@telia.com

Representanter SkOF:s Forsknings- och Fågelskyddskommitté
Nils Waldemarsson
Thomas Lindblad

Samrådsgruppen för Biosfärområde Kristianstads Vattenrike
Nils Waldemarsson
Thomas Lindblad

Kommunornitolog i Kristianstads kommun Nils Waldemarsson

Kommunornitolog i Bromöllas kommun
Nils Waldemarsson

Gåsgruppen (för förvaltning av gäss och tranor på Kristianstadsslätten)
Nils Waldemarsson

Medlemsavgift 2015

Fullbetalande	125:-
Familjemedlem	25:-
Ungdomsmedlem	25:- (upp till 25 år)

Plusgiro 164 24-4

WWW.SPOVEN.COM
NORDÖSTRA SKÅNES FÅGELKLUBB